

'Saydam' elektrik piyasasının getirdikleri:

Zamlarda eşitlik

Elektrik Piyasası Yasası, uygulanmaya başlamasıyla birlikte amacı doğrultusunda gelişmelere yol açmadı. Elektrik faturalarına yapılan zam yüzde 84.7 ile yüzde 108 seviyesine ulaşmış durumda. Elektrik kesme-bağlama ücretlerine yapılan zamlarla fahiş oranlara ulaştı. Yasanın ardından gelen uygulamalar zam boyutuyla hissediliyor.

Olgun SAKARYA
EMO Enerji Birim Koordinatörü

Elektrik Piyasası Kanunu'nun amaç maddesinde elektriğin yeterli, kaliteli, düşük maliyetli ve çevreye uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması yanında saydam bir elektrik enerjisi piyasası oluşturulması öngörülmüştü. Geline nokta ise bu amaçların gerçekleşmesi bir yana elektrik hizmetinin sunumunda pek çok olumsuzluk yaşanmaktadır.

Bilindiği üzere ülkemiz elektrik sisteminde dağıtım sunulan elektrik enerjisi ile ilgili iller ve bölgeler bazında, sektörel ayrımları da içerecek şekilde tüm veriler Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ (TEDAŞ) Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmakta ve kamuoyu ile paylaşılmaktaydı. Dağıtım özelleştirmeleriyle birlikte dağıtım bölgelerinin TEDAŞ'tan ayrılmalari sonucu bu tür istatistik verilerin başka kurumlarda toplanması, yapılan yazışmalara karşın bu bilgilerin kamuoyu ile paylaşılması, piyasada saydamlığın nasıl sağlandığı açısından önemli bir göstergedir.

Eşitlik pahalılıkta sağlandı

Bu nedenledir ki, 2012 yılının ilk çeyreğini tamamladığımız bugünlerde halen 2010 istatistikleri bile çıkmadığı için, TEDAŞ'ın ülke geneline ilişkin son olarak kamuoyu ile paylaştığı "2009 Yılı Türkiye Elektrik Dağıtım ve Tüketim İstatistikleri" halen kullanılmak zorunda kalmaktadır.

Nüfusun yüzde 16.9'unun yoksulluk sınırının altında olduğu ülkemizde, tarifelerin tüketicilere düşük maliyetle yansıtıldığını ifade etmek mümkün değildir. Tüketici tarifeleri 2008 yılından bu yana; tek zamanlı mesken abonelerinde yüzde 91.3 (Kalkınmada öncelikli illerdeki mesken abonelerinde yüzde 104.6) oranında, tarımsal sulama ve alçak gerilim sanayi abonelerinde ise yaklaşık yüzde 84.7 oranında artmıştır.

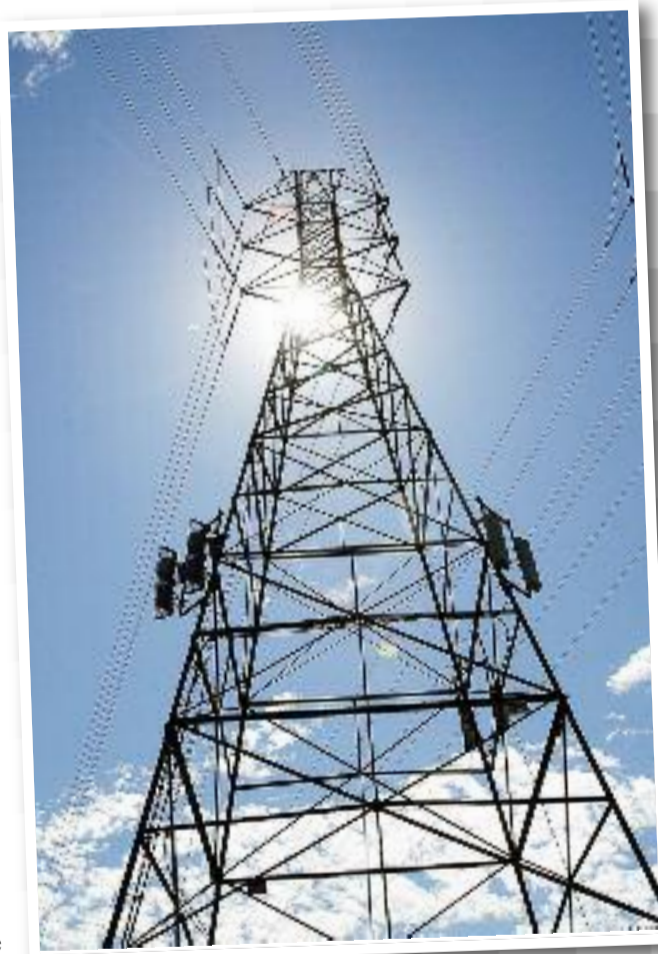
Türkiye Kızılay Derneği, Türk Hava Kurumu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Türkiye Yardım Sevenler Derneği, Darülaceze kurumları ile Darüşşafaka Cemiyeti ve Yeşilay Derneği gibi hayır kurumları ile müzeler, resmi

okullar, resmi yurtlar, resmi üniversite, resmi yüksek okullar, resmi kurslar, resmi sağlık kuruluşları, içme-kullanma sularına ait aboneliklerde de bu oran yaklaşık yüzde 108 seviyesine ulaşmıştır.

Kaynak aktarımı

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nun her yıl düzenli olarak belirlediği bağlantı bedeli, kesme-açma bedeli ve güvence bedelleri de 2011 yılında akılalmaz oranlarda artırılmış ve abonelikler üzerinden dağıtım şirketlerine kaynak aktarılmıştır:

- 2010 yılında 30.6 TL olan bağlan-

tı bedeli 2011 yılı için yaklaşık yüzde 68 oranında artırılarak 51.4 TL'ye yükseltilmiştir. Aynı bedel 2012 yılı için yaklaşık yüzde 6,2 oranında artırılmış ve 54.6 TL olarak belirlenmiştir.

■ 2010 yılında 9.7 TL olan kesme bağlama bedeli 2011 yılı için yaklaşık yüzde 57.7 oranında artırılarak 15.3 TL'ye yükseltilmiştir. Aynı bedel 2012 yılı için yaklaşık yüzde 5.9 oranında artırılmış ve 16.2 TL olarak belirlenmiştir.

■ 2010 yılında kilovat başına 10.7 TL olan güvence bedeli 2011 yılı için yüzde 27 oranında artırılarak 13.6 TL'ye yük-

seltiştir. Aynı bedel 2012 yılı için yaklaşık yüzde 5.9 oranında artırılmış ve 14.4 TL olarak belirlenmiştir.

Artış sürekli oluyor

EPDK; söz konusu bedelleri, her yılın Eylül ayı Elektrik Piyasası Endeksi (EPE) veya EPE yoksa Tüketici Fiyatları Endeksi (TÜFE) değişim oranlarını göz önüne alarak belirlerken zorundadır. Nitekim 2012 yılı bedelleri belirlenirken bu husus dikkate alınmıştır. Ancak 2011 yılı bedelleri belirlenirken hangi kriterlerin göz önüne alındığı belli değildir. 2011 yılı için yapılan fiyat artışları fahiş ve akıl almaz bir boyutta olduğu gibi doğal olarak etkisini devam eden yıllarda da gösterecektir. Yukarıda bahse konu edilen yüksek oranlı artışlar yüzde 10 gibi anlaşılabilir bir oranda yapılmış olsaydı bugünkü tüketim verileri ve tarifeler üzerinden her yıl için tüketicilerden dağıtım şirketlerine yaklaşık 50 milyon TL daha az bir kaynak aktarılmış olacaktı.

Elektronik

sayaç dayatması

2010 yılı sonuna kadar, abone sayaçlarının muayene, ayar, kalibrasyon, periyodik bakım ve sayaçın sökülüp takılması gibi işlemler; Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan "Su, Elektrik ve Doğalgaz Sayaçlarının Tamir ve Ayar Ücret Tarifesi Hakkında Tebliğ" ekinde yer alan ücretlere göre yapılmıyordu.

2010 yılı Eylül ayında "Elektrik Piyasası Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği"nin 16. maddesinde yapılan değişiklikle sayaç kontrolünün ne şekilde yapılacağı ve oluşacak masrafların nasıl karşılanacağı tanımlandı. Bu değişiklikle birlikte EPDK 2011 yılı için sayaç sökme ve takma ücretlerini belirledi. Tüketici şikayetleri de işte EPDK tarafından belirlenen yeni bedellerin uygulanması sonucu ortaya çıkmaya başladı. Çünkü 2010 yılına kadar Sa-

nayi ve Ticaret (yeni adıyla Bilim, Sanayi ve Teknoloji) Bakanlığı tarafından "sayacın yerinden sökülüp takma masrafı ve sayaç için kullanılan damga teli ve kurşunu karşılığı" olarak belirlenen bedeller, 2011 yılında EPDK tarafından "sayaç sökme ve takma" bedeli adı altında akıl almaz bir oranda artırıldı.

Abonelere ait 10 yıllık damga süresini doldurmuş sayaçların periyodik kontrollerinde 2010 yılı için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca belirlenen bedeller üzerinden "sayacın yerinden sökülüp takma masrafı ile sayaç için kullanılan damga teli ve kurşunu karşılığı" olarak 12.5 TL bedel alınırken, 2011 yılı için EPDK tarafından belirlenen sayaç "sökme ve takma" işlemleri için bir anda 18.6 TL (sökme ve takma için toplam 37.2 TL) bedel alınması söz konusu oldu. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 2011 yılı için söz konusu hizmet için 13.5 TL bedel oluştururken, EPDK sökme ve takma işlemi için alınacak bedelin toplamda 37,2 TL olmasını kararlaştırdı.

Dağıtım şirketleri, 2011 yılı için EPDK kararı ile belirlenen sayaç sökme ve takma bedellerini adeta bir yaptırım aracı gibi kullanmış ve bir anlamda abone, sayacının değişimine rıza göstermek zorunda bırakılmıştır. Çünkü sayaç sökme ve takma bedeli ile yeni sayaç takılması arasındaki bedel farkı kaldırılmış oldu. 2008, 2009 ve 2010 yıllarında hangi dağıtım bölgelerinde on yıllık damga süresini doldurmuş mekanik elektrik sayaçtan kaç adetinin elektronik elektrik sayaç ile değiştirildiği de kamuoyunca merak edilmektedir.

EPDK bağımsız olmalı

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanun'a dayanılarak çıkarılan ikincil mevzuatta ihtiyaca göre yapılan değişiklikler ve EPDK kurul kararları bu tür uygulamalara yasal dayanak olmaktadır. Bu noktada EPDK ile ilgili düzenleme ve denetleme işlevi sorgulanır hale gelmektedir. Öyle teknik düzenlemeler yapılmaktadır ki meslek örgütlerinin ya da tüketici örgütlerinin haksızlıklara karşı mücadele etmesi önünde bizi bu teknik ayrıntıların kendisi dahi engel oluştururken, EPDK'nin dağıtım şirketleri karşısında bağımsız konumunu koruması, hatta kamudan taraf konumunda bulunması zorunludur.